

ЛИЧНОСТЕН ОПТИМИЗЪМ/ПЕСИМИЗЪМ И ПРОГНОЗИРАНЕ НА СЛУЧАЯ С БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИЦИ В ЛИБИЯ

Ергюл Таир

This article investigates the relation between personal optimism/pessimism and perception of media information. For that purpose a sample of 62 persons were tested with several instruments. We found differences in the interpretation of past and present information depending on personal characteristics. Pessimism is associated with more uncritical perception of messages. It correlates with holding to neutral positions on a predictive way of unclear situations. Optimism is associated with more objectivity and taking up a definite stand. A correlation was also found between personal optimism/pessimism and anxiety. So we can conclude that the general expectations (optimism/pessimism) influence on forming opinions and perhaps on behaviour.

Наблюдението върху живота днес показва, че значението на различните средства за масово осведомяване (телевизия, кино, преса, интернет) през последните 15–20 години значително се е увеличил. Влиянието на медиите върху всички страни на живота нараства поради тяхната достъпност и непрекъснатата им психологическа близост до потребителя. Много често те са единствен източник за получаване на информация относно дадени събития от световен или локален произход. Може да се приеме, че те често оказват влияние при изграждането на представите за света, формирането на мнение по един или друг проблем, заемането на определена позиция, нейното поддържане, дооформяне, или дори коренна промяна.

Телевизията, пресата, киното или, общо казано, медиите са обществени институти със свои особености: ежедневност, пряк достъп, полимодалност на информационния език, и се явяват един от значимите видове на опосредствено общуване и важен фактор, влияещ на развитието на личността още от ранно детство. Средствата за масово осведомяване участват във формирането на колективното съзнание чрез разширяване съдържанието на индивидуалното съзнание, както на ниво приобщаване към нови видове и форми на знания, така и по пътя на задълбочаване на индивидуалния опит, преживявания и усвояване на определени форми на поведение в различни ситуации.

Същевременно трябва да се отбележи, че всяко влияние на факторите на средата, включително медийната, в значителна степен е свързано с личностните особености на включения в нея индивид. Личностните особености предпоставят различно репрезентиране на ситуацията. Известно е например, че възприемането на дадена ситуация като стресогенна в значителна степен зависи от равнището на изразеност на личностната тревожност. Високо тревожните лица интерпретират широк кръг обстоятелства като заплашващи за разлика от нискотревожните лица. Това съответно обуславя ориентирането им към защитен тип стратегия, като изкривяване на информацията, преценка на събитията, дистанциране и др., което не се наблюдава при ниско тревожните лица (Spielberger, O'Neil, Hansen, 1972; Spielberger, 1976 (Spielberger, O'Neil, Hansen, 1972; Spielberger, 1976, Божинова, 2000)). Доказано е също, че екстравертите са по-зависими от полето, от заобикалящата ги среда и в по-малка степен са склонни да потискат първоначалните си импулси, докато интровертите са по-малко зависими от външните условия. Екстравертността се свързва с по-голяма зависимост от групата, което предполага просоциално поведение, съчетано с импулсивност и оптимистично настроение. Интровертността предполага по-голяма затвореност, дистанцираност, но и по-малък оптимизъм по отношение на ситуацията и изхода от нея (Айзенк, 1986).

Съгласно теорията на социалното учене генерализираните очаквания са съществена регулативна структура в системата на личността, която насочва поведението особено в непознати и неясни ситуации. Генерализираните очаквания служат като основа за изграждането на хипотези за вероятното протичане на събитията и ролята на отделните фактори в тях. В съответствие с това се планира и организира регулацията на индивидуалното поведение (Rotter).

Настоящата работа е ориентирана към изясняване влиянието на личностните променливи върху възприемането и интерпретирането на излъчваната от медиите информация. Представяната от медиите в последните години преимуществено негативна картина на реалността в страната насочва изследователския интерес към личностния конструкт „оптимизъм“.

Конструктът „оптимизъм“ е въведен в научно обръщение от Scheier & Carver (Величков, 1993), които го дефинират като генерализирано очакване за получаване на положителни резултати. Теоретичният подход на авторите набляга върху положителната валентност на очакваните резултати независимо от това, какви фактори и причини водят до тях. В другия край на континуума са негативистичните очаквания.

Обективната вероятност за настъпване на положителни или отрицателни събития в живота на хората може да се разглежда като сравнително еднаква или леко отклонена в положителна посока. Поддържането на оптимистични или песимистични очаквания не съвпада с тази обективна вероятност, поради което оптимизмът може да се разглежда като изкривяване на възприятията и очакванията в положителна насока, а песимизмът като съответни изкривявания в отрицателна посока. Това представя една съществена особеност на генерализираните очаквания — да отклоняват социалната перцепция в посока, отговоряща на тяхното съдържание.